

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAMANGAN DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

“MA’QULLANDI”

**Namangan davlat pedagogika
instituti rektori**

B.Xusanov

10 2024-yil

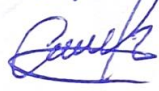
**13.00.02 – TA’LIM VA TARBIYA NAZARIYASI VA METODIKASI
IXTISOSLIGI BO‘YICHA DOKTORANTURA VA TAYANCH
DOKTORATURAGA KIRUVCHILAR UCHUN MUTAXASSISLIK
FANLARIDAN KIRISH IMTIHONI DASTURI VA BAHOLASH MEZONI**

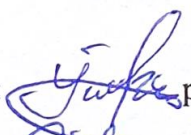
Namangan - 2024

ANNOTATSIYA

Mazkur dastur O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta maxsus ta'lim vazirining 2017 yil 14 sentyabrdagi "Vazirlik tasarrufidagi oliy ta'lim va ilmiy tadqiqot muassasalarida oliy malakali ilmiy va ilmiy –pedagog kadrlar tayyorlash rejasini tasdiqlash to'g'risida"gi 660-sonli buyrug'iga asosan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasinng 2017 yil 22 maydagi "Oliy uquv yurtidan keyingi ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora - tadbirlari to'g'risida"gi 304-sonli qarori bilan tasdiqlangan "Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim to'g'risida" Nizom talablariga muvofiq, O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standartiga asoslangan holda, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun talablariga mos ravishda 13.00.02– Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi ixtisosligi bo'yicha talabgorlar uchun tuzildi.

Tuzuvchilar: DSc., dots. M.A. Asqarova

 p. f.n., dots. A.X. Satarov

Taqrizchi: p.f.d., prof..O'.M. Asqarova

 p.f. PhD., dots.S.U.Sulaymonova

KIRISH

Ushbu dastur: pedagogika fanlarining metodologiyasi, milliy tarbiya, pedagogika nazariyasi va tarixi, xalq pedagogikasi, pedagogik texnologiya fanlarining na'munaviy dasturlari asosida tuzildi.

Dasturning maqsadi – izlanuvchilarni fanni o'qitishdan maqsad talabgorlarni pedagogika o'qitish metodologiyasiga oid bilim ko'nikma va malakalar bilan qurollantirish.

Dasturning vazifasi – tadqiqotchilarni ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasiga oid bilimlar bilan qurollantirish; metodik jixatdan pedagogik jarayonlarni samarali tashkil etish uchun zarur kunikmalarni egallash; pedagogik fanlarni o'ziga xosliklarni xisobga olgan xolda ta'lim va tarbiyaning zamonaviy usullarini texnologiyalarni keng doirada qullay olishga yo'naltirish pedagogik faoliyatini amalga oshirishda ijodiy va metodik savodxonlikka tayyorlashni shakllantirishdan iborat. Fan bo'yicha talabgorlarni bilim, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar.

Dastur bo'yicha talabgorlarning bilim, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar:

“Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi”ni o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:

- pedagogik fanining predmeti, maqsad va vazifalari; ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari va strategiyasi; pedagogik fanlarning mazmuni va ilmiy asoslari, uning kategoriya va tamoyillari; o'quv jarayonini tashkil etish shakllari va metodlariga qo'yilayotgan zamonaviy talablar; pedagogika fanining tasnifi va asosiy jihatlari; psixologiya kursini tuzish uchun asos bo'lgan tamoyillar; psixologiya fanlarini o'qitish metodikasining qonuniyatlari; o'qitish tamoyillari; dars o'quv faoliyatini tashkil etish sharti sifatida; o'quv faoliyatini tashkil etish shakllari; ma'ruza mashg'uloti va uning mazmuni; ma'ruza o'qishga qo'yiladigan talablar; seminar mashg'ulotining mohiyati va turlari; o'qitish metodikasi **tasavvurga ega bo'lishi**;

- pedagogik fanlar mazmunini tanlab olish tamoyil va mezonlarini; pedagogik fanlar mazmunini belgilovchi me'yoriy hujjatlarni; pedagogik fanlarni o'qitish metodlari tasnifini; o'qitishning texnik vositalari va axborot texnologiyalarda amaliy ishlashni; zamonaviy pedagogik fan yutuqlari va ilg'or pedagogik tajribalardan amaliy foydalanib, mustaqil bilim olishni; o'quvchilarni shaxsiy va yosh xususiyatlarini hisobga olish, auditoriya bilan o'zaro aloqalar taktikasini o'rnatish va psixologik to'g'ri munosabatlarni boshqarishni bilishni; ta'lim standartlarining yangi talablari va o'zining ehtiyojlari bilan bog'liqlikda o'qitish va ta'lim olganlikni tashxis etishning turli usul va vositalaridan samarali foydalanish hamda методик fanlarni o'rganishda o'quv mashg'ulotlari taksonomiyasini; ko'rgazmali va amaliy metodlarni; o'qitishning ta'limiy metodlarini, o'qitishning interfaol usullarini; dasturlashtirilgana'limni; pedagogika va методик fanlardan bilimlarni nazorat qilish va baholashni tashkil qilishni **bilishi va ulardan foydalana olishi**;

- bilimni diagnostika hamda nazorat qilishning turli vositalari va usullaridan samarali foydalanish; ta'lim standartlarining yangi talablariga mos ravishda

mustaqilyangi o'qitish usullami yaratish; ilg'or pedagogik tajribalar va pedagogika faniningzamonaviy yutuqlaridan foydalangan holda ta'lim berish; individual, shaxsiy vayoshga oid o'ziga xosliklami hisobga olgan holda auditoriya bilan psixologik asoslimuloqot va o'zaro harakatni tashkil etish; psixologiya fanlarini o'qitishda nazorat turlari, baholash tamoyillarini qo'llay olish; pedagogika va psixologiyani o'qitishda bilimlami nazorat qilishda amaliy topshiriqlarni bajarish; talaba psixologiya fanlarini o'qitishning metodik xususiyatlari, o'rta maxsus va oliy ta'limda педагогик fanlarni o'qitishning o'ziga xosligi dars jarayoniga metodlami qo'llash, talabalami mustaqil faoliyatlarini tashkil qilish; pedagogika va методик fanlarni o'qitishda bilimlami nazorat qilish shakllarini qo'llash **ko'nikmalariga ega bo'lishi**; Dasturni amalga oshirish o'quv rejasida rejalashtirilgan gum anitar va ijtimoiy-iqtisodiy (falsafa (etika, estetika, mantiq)), matematik va tabiiy (yosh fiziologiyasi va gigiena), umum kasbiy (pedagogika nazariyasi, pedagogika fanlarini o'qitish metodikasi, pedagogik mahorat) fanlari bilan o'zaro aloqada olib boriladi.

Metodik fanlarning tushunchasi va ta'rifi: «Ta'lim to'g'risidagi qonun», metodik fanlarning tushunchasi, o'quv jarayoni, o'quv muassasalarida o'quv jarayonini tashkil etishning yangi metod va shakllarga qo'yiladigan zamonaviy talablar. O'zbekiston Respublikasida ta'limning rivojlanishi.

Ta'lim jarayonida pedagog shaxsi ta'lim amaliyotida va pedagogik fikr tarixida pedagogning mahorati masalalari. Pedagogik qobiliyat. Pedagogning kommunikativ qobiliyati. Muloqot madaniyati va ta'lim oluvchining psixologik faoliyati. Pedagogik texnika va uni shakllantirish usullari. O'quv va tarbiya jarayonida pedagog mahorati. Pedagog mehnatini tashkil etishning ilmiy asoslari. Pedagogik tajriba orttirish tizimi, tadqiqot metodlari, hozirgi ta'lim muassasalarida ilg'or pedagogik g'oyalar, tajribalarning taraqqiyoti va uni hayotga tatbiq etish yo'llari. Pedagogik mahorat taraqqiyot tarixi. Mustaqil malaka oshirish va o'z-o'zini nazorat qilish. O'quv-tarbiya jarayonida pedagogik muloqot mahorati, pedagogik tajriba va uni tatbiq etish, pedagog faoliyatida sharqona muomala madaniyati asoslari. Pedagogik texnika va uning komponentlari.

BAHOLASH MEZONI

Mazkur o'quv dasturi asosida fanlaridan tuzilgan variantlar savollariga og'zaki javob qaytarish tarzida amalga oshiriladi.

Dastur savollari pedagogika fanining eng dolzarb muammolari bilan uning muhim tarmog'i bo'lgan: pedagogika nazariyasi, pedagogika tarixi, umumiy pedagogika, pedagogik texnologiyalar, xalq pedagogikasi, ijtimoiy pedagogika fanlarining ma'lumotlari asosida tuzildi.

Har bir variantda 4 tadan savol bo'lib, javoblar "0" baldan "100" balgacha baholanadi.

Variantdagi har bir savol uchun maksimal 25 ball belgilangan.

Variantdagi har bir savolga yozilgan javoblarning mazmuniga qarab, ularga quyidagicha miqdorda ballar belgilanadi:

1. Mazkur savolning mazmuni to'liq va hozirgi zamon fan – texnika taraqqiyoti bilan bog'liq xolda yoritilgan bo'lsa, 22– 25 balgacha qo'yiladi.

2. Mazkur savolning mazmuni yaxshi yoritilgan va hozirgi zamon fan – texnika taraqqiyoti yutuqlaridan foydalanilgan bo'lsa, 18 - 20 balgacha qo'yiladi.

3. Mazkur savolning mazmuni o'rtacha yoritilgan va hozirgi zamon fan – texnika taraqqiyoti yutuqlaridan kamroq foydalanilgan bo'lsa, 14 – 16 balgacha qo'yiladi.

4. Mazkur savolning mazmuni talab darajasida yoritilmagan va hozirgi zamon fan – texnika taraqqiyoti yutuqlaridan foydalanilmagan bo'lsa, 0-13 balgacha qo'yiladi.

DASTUR MAZMUNI

Axborot muhiti haqida tushuncha, uning mazmuni va ahamiyati;

Ta'lim jarayonini loyihalashtirish;

Pedagog kadrlarni tayyorlash konsepsiyalari haqida tushuncha, uning mazmuni;

Interaktiv yondashuvini amaliyotga joriy qilish mexanizmlari;

O'quv-metodik ta'minot;

O'qituvchining pedagogik tayyorgarligi;

VII asrdan IX asrning birinchi yarmigacha O'rta Osiyodagi maktablarda tarbiya va pedagogik fikrlar

Abdullo Avloniyning ta'lim va tarbiyaga oid qarashlari va g'oyalari;

O'qituvchining metodik tayyorgarligi;

Ta'lim pedagogikasida eng qadimgi davrlardan VI asrgacha ta'lim-tarbiya va pedagogik fikrlarning rivojlanishi;

Innovatsion yondashuvlar;

O'qituvchining integrativ faoliyati;

Tashkilotchilik qobiliyati;

Iqtisodiy pedagogika fanining ilmiy tadqiqot metodlari;

O'qituvchining kasbiy kompetensiyasi;

Sharq uyg'onish davrida ta'limga oid pedagogik fikrlarning rivojlanishi

Beruniyning pedagogik qarashlari;

Innovatsion jarayonlar:

Sharq pedagogik ta'limotida ta'limiy-axloqiy qarashlar;

Shaxsni rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar(ijtimoiy muxit, irsiyat, ta'lim-tarbiya);

Shaxsni shakllanishida mahalla va maktab faoliyatining o'rni;

STEAM ta'lim texnologiyasi;

Ta'limni tashkil etish turlari va shakllari;

O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash masalalari;

“Avesto” dan ta'lim jarayonida foydalanishning ahamiyati;

Ta'lim muassasasini boshqarish;

Fanni o'qitishning muammoli ta'lim texnologiyalari;
 Ekologik tarbiya berish orqali o'quvchilarda tabiatga ijobiy munosabatini tarbiyalash;
 Boburiylar davrida ilm-fan, ta'lim-tarbiyaning ravnaq topishi;
 EGRA va EGMA xalqaro baholash dasturlari;
 Fanni o'qitishning rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari;
 Forobiyning pedagogik g'oyalari va ma'rifatparvarlik xizmatlari;
 Ta'limda ko'rgazmalilikdan foydalanish;
 Pedagogik konfliktologiya fanining vujudga kelishi tarixi;
 Tarbiya turlari;
 Ta'lim muassasasi menejmenti;
 Ilmiy savodxonlikni shakllantirishning muhim elementi;
 Virtual ta'limdan pedagogik faoliyat jarayonida qo'llashning didaktik imkoniyatlari;
 Pedagogik menejment fanining vujudga kelishi tarixi;
 Moliyaviy savodxonlikni shakllantirishning muhim elementi;
 Pedagogik ergonomikaning o'rni va ahamiyati;
 Didaktik qobiliyatlar;
 O'qituvchi faoliyatida diqqatni to'g'ri taqsimlay olish qobiliyati;
 Ta'limning prinsiplari va tamoyillari;
 Pedagogning o'z ustida ishlash metodikasi;
 Hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimi;
 O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risidagi qonuni" va uning mohiyati;
 Shaxsning rivojlanishi, tarbiyasi va ijtimoiylashuvi;
 Mamlakatimiz ta'lim tizimida xorijiy tajribalardan foydalanishning o'rni;
 Xususiy va maxsus pedagogikaning qiyosiy tahlili;
 Mahmud Qoshg'ariyning "Devonu lug'otit-turk" asarining ta'limiy va tarbiyaviy ahamiyati;
 Didaktik o'yinlarning mazmuni va qo'llanilishi;
 Umumta'lim maktablarida Finlandiya ta'limidan foydalanish;
 Pedagogik akmeologiya o'ziga xos xususiyatlari;
 O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini nazorat qilish turlari, shakli, metodlari;
 Ta'lim vositalari va ularning turlari;
 Pedagogik takt;
 Pedagogik imidj;
 Ta'lim sifatini baholash;
 Ta'lim tizimida mustaqil ta'limdan foydalanish masalalari;
 Ta'lim sifatini baholashda yangicha yondashuvlar;
 Tadqiqot metodlari va ularning mazmuni;

Pedagogik qobiliyat turlari;
 O'qituvchilarga qo'yilayotgan zamonaviy talablar;
 Pedagogik tajriba-sinovni o'tkazishning o'ziga xos xususiyatlari;
 To'garak faoliyatini tashkil etish va o'tkazish;
 Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlash metodikasi;
 Malakaviy amaliyotni tashkil etish va unga raxbarlik;
 Aqliy tarbiyaning mazmuni;
 Ma'naviy-axloqiy tarbiya shaxs dunyoqarashini shakllantirishning muhim omili sifatida;
 Fuqarolik va jismoniy tarbiyaning mazmuni va vazifalari;
 O'quv adabiyotlar kontsepsiyasi;
 Ta'lim maqsadlari turlari;
 O'quvchi darsini kuzatish va tahlil etish;
 Iqtisodiy tarbiyaning mohiyati, maqsadi va vazifalari;
 Muhaddislar (Imom Ismoil al-Buxoriy, Imom Iso atTermiziy va boshqalar) ning hadis ilmi rivojiga qo'shgan hissi.

Nutq qobiliyatlari;
 O'quv topshiriqlarining turlari;
 Pedagogik faoliyatda Prezident asarlaridan foydalanish mexanizmlari;
 Muloqot turlari va madaniyati;
 Darslik bilan ishlash metodlari;
 O'zbekiston Respublikasida olib borilayotgan ijtimoiy tarbiyaning umumiy vazifalari;
 Nostandart testlar haqida tushuncha;
 O'quvchilarda qadriyatli tushunchalarni tarbiyalash;
 O'quvchilarda siyosiy madaniyatni shakllantirish metodikasi;
 Sharq uyg'onish davrida pedagogik fikrlarning rivojlanishi;
 Nazorat turlari va ularni o'tkazishga qo'yiladigan talablar;
 Abdurahmon Jomiyning pedagogik qarashlari
 Alisher Navoiyning pedagogik qarashlari;
 Kreativ qobiliyatlar;
 Pedagogik paradigmalar;
 Intellektual qobiliyatlar;
 Umumta'lim maktablarida jamoaviy faoliyatni tashkil etish;
 Kommunikativ muloqot haqida tushuncha;
 Pedagogning shaxsiy fazilatlari;
 Pedagogik dilkashlikning ta'lim faoliyatdagi ahamiyati;
 Umumta'lim maktablarida sinf rahbarlik faoliyati;
 Noan'anaviy dars berish faoliyatining o'ziga xosligi;
 Ta'lim qonuniyatlari va qoidalari;
 O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish;
 O'quvchilar jamoasini shakllantirish bosqichlari;
 Tarbiyaviy jarayonlarni loyihalashtirish;
 O'qituvchini pedagogik qo'llab-quvvatlash;
 Akademik qobiliyatlar;

Pedagogik faoliyatda vaqt taqsimotining o‘rni va ahamiyati;
Test haqida tushuncha, test savollarini tayyorlashga qo‘yiladigan talablar;
O‘qituvchi shaxsi rivojlanishining asosiy qonuniyatlari;
O‘qituvchi mahoratini shakllantirish bosqichlari.

FOYDALANILADIGAN ASOSIY ADABIYOTLAR RO‘YXATI

I.PREZIDENT ASARLARI

1. Mirziyoev Shavkat Miromonovich. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Mamlakatimizni 2016 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017 yilga mo‘ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma’ruza, 2017 yil 14 yanvar / Sh.M. Mirziyoev. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. – 104 b.

2. Mirziyoev Shavkat Miromonovich. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi ma’ruza. 2016 yil 7 dekabr /Sh.M.Mirziyoev. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 48 b.

3. Mirziyoev Shavkat Miromonovich. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Mazkur kitobdan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2016 yil 1 noyabrdan 24 noyabrga qadar Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri saylovchilari vakillari bilan o‘tkazilgan saylovoldi uchrashuvlarida so‘zlagan nutqlari o‘rin olgan. /Sh.M.Mirziyoev. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.

4. Mirziyoev Shavkat Miromonovich. Yangi O‘zbekiston strategiyasi.- Toshkent, 2021. -458

5. O‘zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida. (O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2017 y., 6-son, 70-modda)

6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 - yil 6 – noyabrdagi "O‘zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta’lim - tarbiya va ilm - fan sohalarini rivojlantirish chora tadbirlari to‘g‘risida " gi PF - 6108 - son farmoni.

7. “2022 — 2026 yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60 -sonli Farmoni.

II. ASOSIY ADABIYOTLAR

8.M.X.To‘xtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. Pedagogika darslik.T.: O‘zbekiston faylasuflari Milliy jamiyati, 2010.

9. Hoshimov K.,S.Ochil. O‘zbek pedagogikasi antologiyasi. O‘quv qo‘ll. I-jild. – T.: O‘qituvchi1999.

10. Hoshimov K., S.Ochil. O‘zbek pedagogikasi antologiyasi. O‘quv qo‘ll.I-jild. – T.: O‘qituvchi,2010.

11. Xodjaev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik – T.: SANO-STANDART, 2017.

12. B.S.Abdullaeva, A.U.Umarov, B.N.Saidova. Pedagogika nazariyasi va tarixi Darslik. –T. Nodirabegim nashriyoti,.
13. Sh.S.Shodmonova, G.N.Ibragimova, F.O.Mirzaeva. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Darslik – T.: SANO-STANDART, 2022.
14. Niyozov G‘., Axmedova M. E. Pedagogika tarixidan seminar mashg‘ulotlari. – T.: Noshir, 2011.
15. Umarova M.X. Teoriya iistoriya pedagogiki. (Uchebnoe posobiya). – T.:Chulpan, 2018.
16. Ma’naviyat yulduzlari (Markaziy Osiyolik mashhur siymolar, allomalar, adiblar). - T., 1999.
17. Ismoilova Z. Pedagogikadan amaliy mashg‘ulotlar. – T., 2001.
18. Slastenin V.A., Isaev I. F., Shiyanov Ye. N. Obshchaya pedagogika (Uchebnoe posobiya). – M., 2003.
19. Podl00asiy I. P. Pedagogika. V 2-x kn. (Uchebnoe posobiya). – M., 2003.
20. Mavlonova R., To‘raeva O., Xoliqberdieva K. Pedagogika. – T.: O‘qituvchi, 2001.
21. Asqarova O‘.M., Hayitboev M., Nishonov S. – T.: Talqin, 2008.
23. Madiyarova S.A. Pedagogik texnologiya va pedagogic maxorat.-T.: ”Iqtisod-moliya” 2009 y.

AXBOROT MANBAALARI

24. www.pedagog.uz
25. www.apkpro.ru/content/view
26. www.prometeus.nsc.ru/contents/books/slasten
27. www.relarn.ru/conf/conf2007
28. <http://vilenin.narod.ru/Mm/Books/>
29. <http://www.allmath.ru/>
30. <http://www.ziyonet.uz/>
31. <http://window.edu.ru/window/www.astronet.ru>